

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים אזרחיים

ע"א 8661/12

לפני: כבוד המשנה לנשיא מ' נאור
כבוד השופט א' שהם
כבוד השופטת ד' ברק-ארז

המערערת: מ. מזוז (1990) בע"מ

נגד

המשיבה: מדינת ישראל - משרד הביטחון

ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בבאר-שבע
מיום 10.07.2012 בת"א 3283/04 שניתן על ידי כב' השופט
י' שפסר

תאריך הישיבה: ה' בחשון תשע"ה (29.10.14)

בשם המערערת: עו"ד אילן שביט-שטריקס, עו"ד דוד גולן, עו"ד
נורית לזר, עו"ד אורן שהרבני

בשם המשיב: עו"ד לימור פלד

פסק-דין

השופטת ד' ברק-ארז:

1. מהן זכויותיו הכספיות של מי שסיפק ציוד למשרד הביטחון, על-פי הזמנות שהועברו אליו בניגוד לנהלים, תוך הפרה של דיני המכרזים ושל נהלי המשרד? האם בנסיבות שבהן בוצעו כך ההזמנות יהיה זכאי הספק לקבל סעדים כספיים בגין אספקת הציוד, או שאי-התקינות שאפפה את האספקה צריכה להוביל לכך שתביעתו תידחה בכללותה? שאלה זו הועלתה בערעור שבפנינו משני היבטים – מהותי ודיוני-ראייתי. במישור המהותי, מתעוררת השאלה מהי העילה שמכוחה יכול הספק לקבל סעד, בנסיבות שבהן ההתקשרות עצמה נעשתה תוך הפרה של הוראות הדין. במישור הדיוני-ראייתי, השאלה שהתעוררה – וזו הייתה בסופו של דבר השאלה העיקרית – מה נדרש

לשם הוכחה כדבעי לכך שהציוד סופק בפועל, בנסיבות שבהן הרישומים הנוגעים לכך היו אף הם בלתי מסודרים.

עיקרי התשתית העובדתית

2. המערערת, מ. מזוז (1990) בע"מ, סיפקה לבסיס מרכז בינוי של צה"ל בבאר-שבע (להלן: מרכז הבינוי) מוצרי חשמל ללא מכרז במשך מספר שנים, החל משנת 1997 ועד שנת 2001. כעניין שבשגרה, אספקת הציוד נעשתה על-פי הזמנות לא פורמאליות שקיבלה המערערת מגורמים בצבא, בדרך כלל מאזרחים עובדי צה"ל שעבדו במרכז הבינוי. אספקת הציוד בוצעה בשנים אלה תוך שימוש בתעודות משלוח ידניות, בלתי פורמאליות, שכונו בבית המשפט המחוזי "דפים לבנים" (להלן: תעודות המשלוח המקוריות או הדפים הלבנים). דפים לבנים אלו נחתמו על-ידי גורמי הצבא שקיבלו את הציוד. במהלך השנים קיבלה המערערת תשלום בגין ציוד שסופק. אולם, כפי שנראה להלן, לטענתה תשלום זה הוא אך אפס קצהו מן המגיע לה.

3. בחודש פברואר 2001 זכתה המערערת במכרז של משרד הביטחון לאספקת ציוד חשמל. כפי שעולה מטענות הצדדים, בסמוך לאחר מכן, התקיימה פגישה שבה נכחו נציגים מטעם הצבא – שני אזרחים עובדי צה"ל שטיפלו בנושא ההזמנות – משה בן אהרון (להלן: בן אהרון) והממונה עליו שמעיה מימון (להלן: מימון), וכן יעקב מזוז, מנהלה של המערערת (להלן: מזוז). בפגישה זו הנפיקה המערערת 241 תעודות משלוח "חדשות" ועוקבות, שעליהן חתם בן אהרון (להלן: תעודות המשלוח החדשות). מעדותו של בן אהרון עולה כי בפגישה הועברו תעודות המשלוח המקוריות לידיו ולידי מימון, ובשלב מסוים הן גם הושמדו על-ידי מימון, בנוכחותו ובנוכחות מזוז (תצהירו של בן אהרון ופרוטוקול בית המשפט המחוזי מיום 13.11.2011, עמ' 301). אולם, כפי שנראה להלן, בפסק דינו של בית המשפט המחוזי לא נקבעו ממצאים בשאלת האחריות להשמדת התעודות – מתי בדיוק נעשתה והאם נעשתה על דעת מזוז.

4. סמוך לאחר הזכייה במכרז, טענה המערערת כנגד גורמי הצבא כי קיים חוב בגין ציוד שסיפקה במהלך השנים שחלפו, שטרם שולם. לטענת המערערת טענה זו הועלתה אף בפגישה המתוארת לעיל. על רקע זה, התקיימו מספר פגישות בין נציגי המערערת לבין נציגי המשיבה, לשם הסדרת המחלוקת הכספית שביניהן. פגישות אלה לא צלחו והצדדים לא הגיעו במסגרתן להסכמה.

5. גם לאחר הזכייה במכרז המשיכה המערערת לספק ציוד לצבא, תוך שמטפלים בכך בן אהרון ומימון. גם בתקופה זו לעתים בוצעה האספקה כנגד תעודות משלוח בלתי פורמאליות, כאמור, "דפים לבנים" כמו בעבר, ואף ביחס אליהן טוענת המערערת כי קיימים חובות אשר לא שולמו על ידי המשיבה, כמפורט להלן.

6. הדרישה לתשלום החוב שהועלתה על-ידי המערערת הביאה לפתיחת "תיבת פנדורה" – מאחר שהיא חשפה את העובדה שבמשך תקופה ארוכה בוצע רכש עבור מרכז הבינוי שלא לפי נהלי הצבא ובחלק מן התקופה אף ללא מכרז. במועד הצגת הדרישה אף לא היה ברור לגורמי הצבא אם המערערת סיפקה את כל הציוד שלטענתה אמנם סופק על-ידה.

7. בהמשך לכך, נפתחה חקירת מצ"ח בנושא, שהעלתה תמונה קשה של מחדלים חמורים בנוגע לרכישת מוצרי החשמל מהמערערת. עם זאת, החקירה לא הובילה לממצאים ברורים באשר לנשיאה באחריות למצב שנוצר, כמו גם לגבי השאלה מהו היקף הציוד שסופק בפועל על-ידי המערערת והתמורה שניתנה בגינו.

ההליכים עד כה ופסק דינו של בית המשפט המחוזי

8. משלא נענו דרישותיה של המערערת לתשלום היא הגישה תביעה כספית בהיקף של 6,150,078 שקל לבית המשפט המחוזי בבאר שבע (ת"א 3283-04, השופט י' שפטר).

9. תביעתה של המערערת נסבה על ששה פריטי תביעה, שנקראו בכתב התביעה "נושאי החשבונות הפתוחים". הפריט הראשון כולל את הסכום הבלתי משולם בגין תעודות המשלוח אשר נמסרו במהלך הפגישה המתוארת לעיל. שאר פריטי התביעה מתייחסים לפריטי ציוד אחרים שלטענת המערערת לא בוצע עבורם תשלום, או שבוצע עבורם תשלום חלקי בלבד. חלק מפריטי התביעה התייחסו להזמנות שהיו מעורבים בהן מלבד המערערת גם ספקים אחרים.

10. לאחר שמיעת טענות הצדדים ובחינת הראיות קבע בית המשפט המחוזי כי המערערת כשלה בהוכחת תביעתה. בית המשפט המחוזי קבע כי אין ספק שהמערערת סיפקה ציוד למדינה במהלך השנים. עם זאת, הוא הוסיף וקבע כי המערערת לא הצליחה להראות מה היה היקפו המדויק של הציוד שסופק, והאם התשלומים שקיבלה לא עלו כדי שוויו.

11. פסק דינו של בית המשפט המחוזי התמקד בפריט הראשון בכתב התביעה. בהקשר זה, קבע בית המשפט המחוזי כי ככל שהמערערת חפצה בהוכחת תביעתה ובקבלת תשלום בגין סחורה שסופקה היה עליה לשמור את המסמכים האוטנטיים המוכיחים כי היא סיפקה סחורה ולא קיבלה את התשלום בגינה, דהיינו את הדפים הלבנים.

12. בהמשך לכך, קבע בית המשפט המחוזי כי המערערת לא עמדה בנטל ההוכחה הנדרש גם לגבי פריטי התביעה האחרים ולא הציגה אסמכתאות מספקות לתמיכה בטענות הקשורות לרכישות שהיו מעורבים בהן מלבדה גם ספקים אחרים. בית המשפט המחוזי לא הסתפק בטענתה של המערערת כי הראיות והעדדים מטעם המדינה התמקדו בפריט הראשון בכתב התביעה, וקבע כי היה עליה להרים את נטל ההוכחה גם באשר לנושאים האחרים שפורטו בכתב התביעה.

13. בית המשפט המחוזי חתם את פסק דינו בהבעת אי-נחת מן התוצאה שאליה הגיע. הוא קבע כי קיימת תחושת "אי נוחות מוסרית" מתוצאה זו, בין היתר בשל האפשרות שהמשיבה קיבלה מוצרים מהמערערת שתמורתם לא שולמה וכן בגלל אי ההקפדה על הנהלים מקום בו מדובר בכספי ציבור. יחד עם זאת, בית המשפט המחוזי קבע כי במישור המשפטי המערערת לא הצליחה לבסס את תביעתה ולהרים את נטל ההוכחה המוטל עליה.

הטענות בערעור

14. בעיקרו של דבר, טענתה של המערערת היא שדי היה בראיות שהביאה כדי להוכיח את תביעתה. המערערת מוסיפה וטוענת כי היא הסתמכה על מצגי המשיבה בתום לב, ולכן המשיבה מנועה מלטעון כנגדה כי לא עמדה בנטל ההוכחה בשל היעדר "תיעוד אותנטי".

15. עיקר הטענות בערעור התמקדו בתשלומים שלהם טענה המערערת כי היא זכאית בגין התקופה שלפני הזכייה במכרז – מכוח תעודות המשלוח החדשות ש"החליפו" את הדפים הלבנים. לטענת המערערת, חתימתו של בן אהרון על התעודות מהווה ראשית ראיה לכך שהסחורה סופקה. בשלב זה, כך נטען, עובר הנטל למדינה להוכיח שלא כך הוא. עוד טוענת המערערת כי היא ריכזה בטבלה את כל הפריטים שלטענתה לא שולמה תמורה בגינם, וכי הטבלה משקפת את תוכנו של תעודות

המשלוח החדשות. לטענת המערערת, מעת שהונפקו תעודות המשלוח החדשות, עדכן מימון בכתב ידו על גבי הטבלה את התשלומים שבוצעו בגין הפריטים המופיעים בה. לשיטת המערערת זו ראייה נוספת המעידה על יתרת התשלום שנותרה.

16. עוד טוענת המערערת כי השמדת "הדפים הלבנים", שלא נעשתה ביוזמתה, גרמה לה לנזק ראייתי אשר מצדיק כשלעצמו את העברת הנטל אל המשיבה. המערערת טוענת כי בית המשפט המחוזי שגה בכך שלא קבע ממצא עובדתי בשאלה מי השמיד את הדפים הלבנים, היינו את תעודות המשלוח האותנטיות. לטענתה, משרד הביטחון הוא זה שאחראי להשמדתן.

17. בכל הנוגע לפריטי התביעה האחרים טוענת המערערת כי בית המשפט המחוזי דחה את התביעה ללא הנמקה של ממש, וכבר מטעם זה פסק דינו לא יכול לעמוד. היא מדגישה כי קביעותיו של בית המשפט המחוזי ביחס לתעודות המשלוח החדשות אינן רלוונטיות לפריטי תביעה אלו.

18. מנגד, המדינה ביקשה לסמוך ידיה על פסק דינו של בית המשפט המחוזי ולדחות את הערעור – הן ביחס לפריט התביעה הראשון והן ביחס לפריטי התביעה האחרים, שלטענתה נדונו בצורה מספקת על ידי בית המשפט המחוזי.

19. המדינה טוענת, בעיקרו של דבר, כי המערערת פעלה בחוסר תום לב ומתוך ידיעה כי התנהלותה אינה תקינה הן בתקופה שלפני הזכייה במכרז, והן – ואף ביתר שאת – לאחריה. לטענתה, המערערת היא גורם מקצועי המתקשר עם משרד הביטחון מזה זמן רב ומודע לנהליו ולדרכי ההתקשרות המוקבלות עמו. על כן, כך נטען, יש לדחות את טענותיה של המערערת ביחס לתום לבה בהתנהלות מול משרד הביטחון.

20. המדינה מוסיפה וטוענת כי העלאת הדרישה לקבל את התשלום רק בסמוך לאחר הזכייה במכרז, יצרה שיהוי שהקשה על בירור הטענות העובדתיות של המערערת. כמו כן, היא מצביעה על השוני בין הסכומים שנדרשו תחילה על ידי המערערת לבין הסכומים שנדרשו על-ידיה בהמשך. הבדל זה, כך נטען, שולל את עמדתה של המערערת ומעורר ספק באמינות דרישת התשלום מצידה.

21. לטענת המדינה, תעודות המשלוח החדשות אינן מעידות כי קיים חוב לטובת המערערת. בהקשר זה, הוטעם כי התעודות לא כוללות את כל הפרטים הנדרשים כדי ללמד על אספקת הפריטים ומועד אספקתם, כגון: תאריך משלוח, חותמת, אחוז הנחה

וכולו. גם המועד בו הן הונפקו נותר עלום. עוד מציינת המדינה, כי לפי עדותו של בן אהרון הוא חתם על תעודות אלה מבלי שבדק מה היה היקף הסחורה שסופק, לפי הוראה שקיבל ממימון, ולכן חתימה זו אינה מעידה, כשלעצמה, על דבר.

22. המדינה טוענת עוד כי הדו"חות הכספיים של המערערת סותרים את טענותיה, שכן עולה מהם כי יתרת החוב של כלל לקוחות המערערת לסוף שנת 2000 עומד על סך של 1.5 מיליון שקל בלבד. זאת, בה בשעה שלטענת המערערת גובה החוב של המדינה למועד זה עומד על סך של 5.5 מיליון שקל. המדינה אף דוחה את טענת המערערת לפיה רואה החשבון שלה לא היה מיועד באשר למכירות לצבא, וסבורה כי גם אם אלו אכן הושמטו מהדו"חות הדבר צריך להיזקף לחובתה של המערערת.

23. לשיטת המדינה, אין מקום לשלם למערערת בגין פעולותיה – הן משום שהיו טבולות כולן באי-חוקיות, והן משום שחייב הקופה הציבורית בגין הזמנות שלא ניתן לברר את היקף הציוד שסופק במסגרתן יגרום לפגיעה באינטרס הציבורי.

24. לבסוף, המדינה טוענת כי יש לדחות את הטענה בדבר נזק ראייתי מאחר שעל המערערת היה לשמור על מסמכים אותנטיים המעידים על המוצרים שכביכול סיפקה. המדינה מטעימה כי חובותיה המוגברות של הרשות אין משמעותן סטייה מדיני הראיות המקובלים.

דיון והכרעה

25. ההכרעה ביחס לטענותיהם של הצדדים שבפנינו לא הייתה קלה. ההתרחשויות ששימשו רקע להליך דנן נותרו, במידה רבה, לוטות בערפל – וכפי שצוין, אף חקירת מצ"ח בנושא לא הגיעה לממצאים ברורים. לאחר בחינה נוספת של הדברים, הגענו לכלל דעה כי חלק מן הטענות שנכללו בתביעה נותרו ללא התייחסות וללא הכרעה, כמתחייב, ומטעם זה אנו סבורים שדין הערעור להתקבל במובן זה שהתיק יוחזר לבית המשפט המחוזי, כמפורט להלן.

התביעה על-פי תעודות המשלוח המחודשות (הפריט הראשון לכתב התביעה)

26. התביעה התבססה בהקשר זה על חשבונות פתוחים לפי תעודות שנחתמו על ידי בן אהרון וכללו אישור לכאורה על אספקת מוצרים בשווי כולל של 5,753,468 שקל, סכום שממנו הופחתו תשלומים בהיקף של 773,880 שקל. מנגד, כפי שצוין,

טענה המדינה כי על-פי עדותו של בן אהרון הוא חתם על תעודות אלה על-פי הוראתו של מימון, מבלי שבדק ומבלי שידע כי הציוד שפורט בתעודות המשלוח הללו אכן סופק.

27. כאמור, לטענת המדינה לא ניתן להסתמך אך על כך שבן אהרון אישר בחתימתו את תעודות המשלוח, מבלי שידע כי הציוד סופק אלא רק על-פי הוראתו של מימון הממונה עליו. אולם, מימון לא זומן לעדות על-ידי המדינה ועובדה זו מעוררת תמיהות, ולכאורה אף עשויה לשקול לחובתה (ראו: ע"א 2275/90 לימה חברה ישראלית לתעשיות כימיות בע"מ נ' רוזנברג, פ"ד מז(2) 605, 614-615 (1993); ע"א 9656/05 שוורץ נ' רמנוף חברה לסחר וציוד בניה בע"מ, פסקאות 25-27 (27.7.2008)). זאת, גם בשים לב לכך שלפי עדותו של בן אהרון, מימון היה זה שאחראי על הזמנת המוצרים מהמערכת והוא זה שגם ריכז את המסמכים שנוגעים למוצרים שהוזמנו (פרוטוקול בית המשפט המחוזי מיום 13.11.2011, עמ' 299-301). לפיכך, עדותו יכולה לשפוך אור על השאלה מה ידע על הציוד שסופק. בדיון בפנינו נטען על ידי באת-כוח המדינה כי מימון לא זומן לעדות מאחר שכבר פרש ובשל מצבו הבריאותי. אולם, היא לא ידעה למסור לנו פרטים נוספים כלשהם על מצבו הבריאותי ועל הרקע לאי-זימונו לעדות. בנסיבות אלה, כאמור, לא ניתן להתבסס אך על כך שבן אהרון לא בדק בעצמו איזה ציוד סופק. בית המשפט המחוזי לא התייחס בפסק דינו לשאלה איזה משקל יש לייחס לחסר בעדותו של מימון ולהשפעתו על המערך הכולל של העדויות. לכך יש להוסיף, כי בית המשפט המחוזי לא קבע ממצאים בשאלה החשובה האם תעודות המשלוח המקוריות הושמדו, מי היה אחראי להשמדתן, ומהן ההשלכות המשפטיות של שאלות עובדתיות אלה. אנו מורים אפוא על החזרת התיק לבית המשפט המחוזי לשם קביעת ממצאים בשתי נקודות חשובות אלה.

28. בהמשך לכך, לא למותר לציין כי דו"ח מבקר מערכת הביטחון משנת 2002 קבע כי יחידת הבינוי מאשרת שקיים חוב למערכת בהיקף של 1.4 מיליון שקל (מוצג 5 למוצגי המערכת, עמ' 49), ולכאורה קיים מתאם בין ממצאים אלו לנתונים העולים מן הדו"חות הכספיים של החברה. גם נקודה זו ראוי שתעמוד לבחינתה של הערכאה הדיונית.

התביעה ביחס לראשי הנזק הנוספים (פריטים 2 עד 6 לכתב התביעה)

29. באי כוחה של המערכת הצביעו על כך שהתביעה בגין פריטים אלה נדחתה על בסיס טענות בדבר היעדרן של תעודות המשלוח המקוריות, על אף שנושאים אלו אינם

מבוססים עליהן כלל, ויש להם אסמכתאות נפרדות. בחנו טענות אלה והתרשמנו כי אמנם בית המשפט המחוזי לא פירט את ממצאיו והנמקתו בנושא זה. אנו מורים אפוא על החזרת התיק לבית המשפט המחוזי גם לשם קביעת ממצאים בעניין זה, וקבלת החלטה בהתאם להם.

השאלה המשפטית: חוזים עם המינהל הציבורי תוך חריגה מסמכות וטעדים בגינם

30. בשלב הנוכחי, איננו נדרשים לדיון במלוא השאלות המשפטיות שמעוררת התביעה שהוגשה על-ידי המערערת, מאחר שטרם הסתיים בירור הפן העובדתי שלה. עם זאת, נבקש להבהיר כמה עקרונות בסיסיים בהקשר זה.

31. בניגוד לעמדתה הבסיסית של המערערת, אין לומר כי זכאותה לקבל תשלום בגין הפריטים שסיפקה נובעת, באופן פשוט, מן ההסכמה שהושגה עמה בהקשר זה באמצעות גורמי הצבא שעמם באה בדברים. בנסיבות העניין, ההזמנות שנעשו מהמערערת (לפחות עד פברואר 2001) היו נגועות באי-חוקיות – משום שנעשו תוך הפרה בוטה של חוק חובת המכרזים, התשנ"ב-1992, ולפיכך ההסכמות שהושגו, ככל שהושגו, היו הסכמות חסרות תוקף.

32. עם זאת, בכך לא תם הדיון. גם במקרים שבהם נכרת חוזה לא חוקי אין משמעות הדברים שהצד המתקשר נעדר כל זכות לסעד. על-פי רוב, במקרים שבהם צד אחד מילא את חלקו על-פי החוזה נקודת המוצא היא חובת השבה (בין לפי סעיף 31 לחוק החוזים (חלק כללי), התשל"ג-1973 (להלן: חוק החוזים) ובין לפי דיני עשיית עושר ולא במשפט (ראו: ע"א 6705/04 בית הרכב בע"מ נ' עיריית ירושלים, פ"ד סג(2) 1, 37 (2009) (להלן: עניין בית הרכב)).

33. הקושי בהטלתה של חובת השבה מלאה במקרים מסוג זה נעוץ בכך שהיא עשויה להיות שקולה לאכיפה של החוזה עצמו – אם ההשבה תשקף את ערכי התמורה החוזיים. על כן, יש להקפיד על כך שההשבה תביא בחשבון את הערכים ההוגנים של הסחורה שסופקה, ולא תשקף את התמורה המוסכמת (ראו: עניין בית הרכב; רע"א 5210/08 רזנבלום נ' מועצה מקומית חבל מודיעין, פסקאות 30-31 לפסק דינו של השופט י' דנציגר (20.12.2010), דפנה ברק-ארז משפט מינהלי כרך ג – משפט מינהלי כלכלי 270-272 (2013)). במקרים מתאימים, ניתן אף לבחון את האפשרות של הגבלת היקפה של חובת ההשבה מטעמי צדק (סעיף 31 לחוק החוזים וסעיף 2 לחוק עשיית עושר ולא במשפט, התשל"ט-1979. ראו גם: עניין בית הרכב, בעמ' 39; ע"א 2702/92

גינזברג נ' בן יוסף, פ"ד מז(1) 540 (1993); דניאל פרידמן דיני עשיית עושר ולא במשפט כרך ב 656-657, 776-777 (מהדורה שנייה, 1998)). אם כן, בהמשך לבחינת השאלה האם הוכיחה המערערת כדבעי אספקת מוצרים שלא קיבלה תמורה כנגדם ובהתאם לתשובה שתינתן לה עשויה להתעורר השאלה הנוספת האם יש מקום לחיוב המדינה בסכום שישקף, ולו באופן חלקי, את שוויים של המוצרים שסופקו.

34. לא נעלמו מעינינו טיעוני המדינה באשר לקושי הכרוך בחיוב הקופה הציבורית בגין הוצאות שהוצאו ללא הרשאה כדין. דברים כדורבנות – אך זו לא התמונה בכללותה. ראשית, אין להתעלם מן העובדה שבנסיבות העניין קופת הציבור גם יצאה נשכרת מן המוצרים שסופקו (גם אם רכישתם לא נעשתה בהליך מיטבי, ולכן אין מקום לתשלום התמורה המוסכמת בגינם). שנית, לצד חטאיה של המערערת, שוקלת גם התנהגותם החמורה של גורמים רבים בתוך המערכת הצה"לית. לפי העובדות שהובאו בפנינו – אף לא אחד מהם נדרש לשלם מחיר של ממש בגין מעשיו. מפקד מרכז הבינוי לא קודם – הא ותו לא. כל המעורבים נשארו בתפקידם. אף לא אחד מהם נדרש לשלם בגין הנזקים שגרם. בנסיבות אלה, הטענה כי המערערת צריכה לשאת לבדה במלוא העלות של ההתנהלות הבלתי תקינה מעוררת תמיהות ואף תרעומת.

לקראת סיום: מי ישמור על הקופה הציבורית?

35. המקרה שבפנינו הוא מקרה נוסף שבו נחשפים זלזול וזילות באופן ההתקשרות של גופים ציבוריים, תוך דריסת כל נוהל ודין. לא אחת – ונראה שגם בענייננו היה לכך משקל לא מבוטל – הדבר נעשה גם ממניעים "טובים" שעניינם התקשרות מהירה יותר עם גורם שנתפס כיעיל ואמין על-ידי העושים במלאכה. אולם, גם כאן וגם במקרים אחרים הרווח יוצא במחירו של הפסד גדול לקופה הציבורית. הלקח הוא אפוא ברור: חרף הפיתוי לעשיית "קיצורי דרך" – לא ניתן להשלים עמם. ידעו מתקשרים פרטיים כי אל להם לתת יד לפעילות מסוג זה. אולם, לא פחות מכך, ידעו גם משרתי הציבור שמוטלת עליהם חובה לא רק להצליח בתפקידם, אלא לעשות כן תוך שמירה על הנהלים הנוגעים להוצאת כספים מן הקופה הציבורית. אם לא יעשו כן, אף הם עשויים לתת על כך את הדין.

36. סוף דבר: התיק יוחזר לבית המשפט המחוזי לדיון והכרעה בנושאים המתוארים בפסקאות 27 ו-29 לעיל. בנסיבות העניין, אין צו להוצאות.

המשנה לנשיא מ' נאור:

אני מסכימה.

המשנה לנשיא

השופט א' שהם:

אני מסכים.

ש ו פ ט

הוחלט כאמור בפסק דינה של השופטת ד' ברק-ארז.

ניתן היום, ב' בכסלו התשע"ה (24.11.14).

ש ו פ ט ת

ש ו פ ט

המשנה לנשיא